

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet tutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

Miten rikosilmoitus tehdään?

Rikoksen uhriksi joutunut voi ilmoittaa rikoksesta syyttäjälle tai poliisille tekemällä rikosilmoituksen (*englisi* tai *minysi*). (Tarkasti ottaen *englisi* on uhrin itsensä tekemä rikosilmoitus. Joissakin tilanteissa rikosoikeudellinen menettely voidaan aloittaa ainoastaan tällaisen rikosilmoituksen perusteella (esim. jos kyseessä on henkilön kunniaa ja mainetta loukkaava rikos). *Minysi* on jonkun muun kuin uhrin tekemä rikosilmoitus. Se koskee rikoksia, joista viranomaiset voivat nostaa syytteen omasta aloitteestaan riippumatta siitä, onko uhri nostanut kanteen. Käytännössä termiä *minysi* käytetään kuitenkin molemmista rikosilmoituksista. Kummassakin tapauksessa yleisen syyttäjän virastoon tehdyille rikosilmoituksille annetaan yksilöllinen rekisterinumero *arithmos vivliou minyseon*, joka perustuu termiin *minysi*.)

Uhri voi myös pyytää jotakin toista henkilöä tekemään rikosilmoituksen puolestaan. Siinä tapauksessa hänen on allekirjoitettava kirjallinen ilmoitus (*dilosi* tai *exousiodotisi*), jossa kerrotaan, kuka tekee rikosilmoituksen hänen puolestaan. Ilmoitusta varten ei ole erityistä lomaketta, mutta se on allekirjoitettava valtion tai paikallishallinnon virkamiehen tai asianajajan (esim. uhrin oman asianajajan, jos hänellä jo on sellainen) läsnä ollessa, ja kyseisen henkilön on vahvistettava uhrin allekirjoitus. Rikosilmoituksen voi tehdä uhrin puolesta asianajaja tai joku muu henkilö, jota uhri pitää luotettavana. Jos kyseessä on asia, jossa rikosoikeudellinen menettely edellyttää uhrin tekemää rikosilmoitusta ja uhri on kuollut, oikeus tehdä rikosilmoitus siirtyy uhrin leskelle ja lapsille tai vanhemmille (rikosprosessilain (*Kodikas Poinikis Dikonomias*) 118 §:n 4 momentti). Mikäli uhri on kuollut rikoksen seurauksena, edellä mainitut henkilöt voivat olla itse asianosaisina rikosoikeudellisessa menettelyssä ja hakea korvausta heille aiheutuneesta kivusta ja kärsimyksestä.

Rikosilmoitus voidaan tehdä joko suullisesti tai kirjallisesti. Jos rikosilmoitus tehdään suullisesti, ilmoituksen vastaanottava virkailija kirjaa annetut tiedot.

Rikosilmoituksen tekemisestä peritään maksu, jonka suuruus tarkistetaan säännöllisesti valtiovarainministerin sekä oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministerin yhteisellä päätöksellä. Poikkeustapauksissa maksun voi suorittaa rikosilmoituksen tekemisen jälkeen, mutta silloinkin se on maksettava kolmen päivän kuluessa. Rikosilmoitusta ei oteta tutkittavaksi, jos maksu jää suorittamatta. Maksua ei peritä, jos uhrilla on oikeus saada oikeusapua. Maksua ei peritä myöskään, jos uhrin seksuaalista koskemattomuutta on loukattu, jos hän on joutunut seksuaalisesti hyväksikäytetyksi taloudellisen hyödyn saamiseksi, jos hän on lähisuhdeväkivallan tai rasistisen syrjinnän uhri (rikoslain (*Poinikos Kodikas*) 81A ja 361B §) tai jos yhdenvertaisen kohtelun periaatteita on rikottu (rikosprosessilain 46 §:n 2 momentti).

Kun on kyse rikoksista, joista viranomaiset voivat nostaa syytteen omasta aloitteestaan riippumatta siitä, onko uhri sitä pyytänyt, rikosilmoituksen tekemiselle ei ole asetettu määräaika lukuun ottamatta vakavuudeltaan keskitasoisia rikoksia (*plimmelimata*), jotka vanhentuvat viiden vuoden kuluttua. Joissakin tapauksissa rikoksesta voidaan kuitenkin nostaa syyte ainoastaan, jos rikoksen vuoksi vahinkoa kärsinyt uhri pyytää rikosoikeudellisen menettelyn käynnistämistä. Tässä tapauksessa uhrin on tehtävä rikosilmoitus (*englisi*) kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on havainnut rikoksen ja saanut tietää rikosentekijän henkilöllisyyden (mikäli hän tietää, kuka rikoksen on tehnyt).

Rikosilmoitusta varten ei ole olemassa erityistä lomaketta.

Rikosilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- uhrin täydelliset henkilötiedot
- rikosentekijän nimi ja hänen yhteystietonsa, mikäli ne ovat tiedossa

- perusteellinen kuvaus tapahtuneesta
- kaikki saatavilla olevat asiakirjatodisteet, jotka tukevat rikosilmoitusta
- todistajat, joiden kuulemista uhri ehdottaa
- mahdollisen asianajajan tiedot.

Jos uhri ei ymmärrä tai puhu kreikkaa, hän voi tehdä rikosilmoituksen jollakin osaamallaan kielellä tai saada tarvitsemaansa kielellistä apua rikosprosessilaissa tai muissa erityisissä rikoslaeissa säädettyjen ehtojen mukaisesti. Uhri voi pyytää, että asiakirjat käännetään maksutta (*lain 4478/2017 58 § uhrien oikeuksista rikosilmoituksen tekemisen yhteydessä (direktiivin 2012/29/EU 5 artikla)*).

Mistä voi selvittää, miten asia etenee?

Rikosilmoitukselle annetaan yksilöity rekisteröintinumero. Numeron avulla uhri voi seurata asian käsittelyn etenemistä joko syyttäjänviraston rekisterissä tai ottamalla yhteyttä rikosilmoituksia käsittelevään virastoon. Uhri voi myös pyytää tutkinnan etenemistä koskevan todistuksen (*pistopoiitiko poreias*), jossa kerrotaan, missä vaiheessa käsittely on.

Jos asia kuuluu Ateenan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (*Protodikeio Athinon*) toimivaltaan, uhrin asianajaja voi seurata asian käsittelyn etenemistä [Ateenan asianajajayhdistyksen verkkosivustolla](#) (*Dikigorikos Syllogos Athinon*) siitä alkaen, kun asia on viety oikeuteen. Uhrin ei voi itse seurata asian käsittelyä, sillä se edellyttää tiettyjä valtuuksia.

Onko rikoksen uhrilla oikeus saada oikeusapua (rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Uhrilla voi olla oikeudenkäynnissä asianajaja, mutta uhrin on maksettava itse tämän palveluista.

Jos uhrin perheen vuotuiset tulot ovat alle kaksi kolmasosaa yleisessä kansallisessa työehtosopimuksessa määritetystä vuotuisesta henkilökohtaisesta vähimmäistulosta, uhrille järjestetään maksutta asianajaja. Tämä tekee rikosilmoituksen ja edustaa uhria siviilikannetta ajavana asianosaisena menettelyn kaikissa vaiheissa, mikäli uhri on ollut kohteena jossakin seuraavista rikoksista: kidutus tai jokin muu ihmisarvoa loukkaava rikos (rikoslain 137A ja B §), syrjintä tai eriarvoinen kohtelu, henkeä, henkilökohtaista vapautta tai seksuaalista koskemattomuutta loukkaava rikos, seksuaalinen hyväksikäyttö taloudellisen hyödyn saamiseksi, omistusta tai omistusoikeuksia loukkaava rikos, henkilövahingot tai avioliittoon tai perheeseen liittyvä rikos. Rikoksen on oltava vakava tai vakavuudeltaan keskitasoinen. Sen on kuuluttava kolmijäsenisen rikostuomioistuimen (*trimeles plimmeleiodikeio*) toimivaltaan, ja siitä on annettava vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus (laki 3226/2004 (Kreikan virallinen lehti, 24/A 4.2.2004), sellaisena kuin se on muutettuna ja täydennettynä laeilla 4274/2014 ja 4689/2020). Rikosasioissa oikeusapupyynnön arvioi sen tuomioistuimen tuomari, jossa asia käsitellään tai jossa päätökseen haetaan muutosta.

Asianajaja auttaa uhria valmistelemaan ja toimittamaan asiakirjat, joiden perusteella tämä voi osallistua menettelyyn siviilikannetta ajavana asianosaisena, ja avustaa uhria koko menettelyn ajan.

Jos asiaa ei viedä tuomioistuimeen, voiko uhri hakea muutosta?

Jos tuomioistuimen syyttäjä (*eisangeleas plimmeleiodikon*) päättää hylätä kanteen oikeudellisesti perusteettomana tai pääasian ilmeisen perusteettomuuden vuoksi tai koska kannetta ei voida arvioida tuomioistuimessa, uhri voi tehdä valituksen päätöksestä muutoksenhakutuomioistuimen syyttäjälle (*eisangeleas efeton*) (rikosprosessilain 47 ja 48 §) kolmen kuukauden kuluessa päätöksen päivämäärästä. Tätä määräaikaa ei voida jatkaa millään perusteella. Jotta uhri voi valittaa päätöksestä, hänen on suoritettava maksu, joka palautetaan, jos syyttäjä hyväksyy valituksen.

Voiko uhri osallistua oikeudenkäyntiin?

Uhri voi osallistua oikeudenkäyntiin ainoastaan, jos hän on siviilikannetta ajava asianosainen (*politikos enagon*) ja vaatii tuomioistuinta määräämään korvauksia menetyksistään, henkisestä kärsimyksensä tai kivusta ja kärsimyksistään. Siviilikanteen vireillepanoa voi hakea vastuussa olevalta yleiseltä syyttäjältä joko

rikosilmoituksessa tai erillisellä hakemuksella ennen esitutkinnan päättymistä (rikosprosessilain 308 §). Uhri voi tehdä hakemuksen itse tai pyytää asianajajaansa tekemään sen, mikäli tällä on tarvittava yleinen valtuutus tai asiaa koskeva erityinen valtuutus. Siviilikanne kirjataan selvitykseen, johon liitetään asianajajan valtuutus (rikosprosessilain 83 §). Jos uhri ei ole rikosilmoituksessaan pyytänyt osallistua menettelyyn siviilikannetta ajavana asianosaisena, hän voi pyytää sitä vielä rikostuomioistuimessa (rikosprosessilain 82 §), ennen kuin tuomioistuin alkaa arvioida todisteita.

Jotta uhrin hakemus osallistua menettelyyn siviilikannetta ajavana asianosaisena voitaisiin ottaa käsiteltäväksi, siihen on sisällyttävä lyhyt kuvaus asiasta, kanneperusteet ja asiamiehen nimittäminen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvalla alueella, mikäli uhri ei asu siellä pysyvästi. Asiamiehellä on oikeus vastaanottaa kaikki asiakirjat tai tiedoksiannot, jotka on osoitettu uhrille siviilikannetta ajavana asianosaisena (rikosprosessilain 84 §). Jotta uhria voitaisiin kuulla rikostuomioistuimessa siviilikannetta ajavana asianosaisena, hänen on nimitettävä valtuutettu asianajaja ja maksettava valtiolle kiinteämääräinen maksu, joka kattaa koko menettelyn siihen saakka, kunnes asiasta on tehty tuomio, johon ei voi enää hakea muutosta. Maksun suuruus tarkistetaan säännöllisesti talous- ja valtiovarainministerin ja oikeusministerin yhteisellä päätöksellä.

Siviilikannetta ajavana asianosaisena uhrilla on menettelyn aikana tiettyjä oikeuksia. Hän voi osallistua kaikkiin tuomioistuin käsittelyihin, myös silloin, kun ne pidetään suljetuin ovin, sekä tutustua kaikkiin asiaa koskeviin asiakirjoihin. Uhrilla on oikeus puhua ja esittää vaatimuksensa tuomioistuimessa. Hän voi myös tehdä huomautuksia, kun todistajia on kuultu, sekä esittää vastineensa tai selityksiä todistajanlausunnoista tai todisteista (rikosprosessilain 358 §). Uhri voi esittää asianajajansa välityksellä kysymyksiä rikoksentehtäjälle, todistajille ja muille osallistujille (esim. asian käsittelyä varten nimitetyille teknisille asiantuntijoille). Uhria pyydetään todistamaan (vaikkakaan ei valaehtoisesti), ja hän voi myös ehdottaa todistajia edellyttäen, että heidät ilmoitetaan tuomioistuimelle hyvissä ajoin. Uhrilla on oikeus pyytää käsittelyn lykkäämistä ja tuomarin vaihtamista.

Tuomioistuin voi joka tapauksessa kutsua uhrin kuultavaksi todistajana, ja uhri on silloin velvollinen saapumaan oikeuteen. Todistajana uhrilla on mahdollisuus kertoa tuomioistuimelle rikoksen kannalta merkitykselliset seikat. Tuomari voi myös kysyä uhrilta lisäkysymyksiä.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeudenkäynnissä? Voiko hän esimerkiksi päättää, onko hän uhri, todistaja, asianosainen vai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä? Voiko uhri valita roolinsa itse? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Uhri voi valita, onko hän rikosoikeudellisessa menettelyssä siviilikannetta ajava asianosainen – jolloin hän on asianosaisena koko menettelyssä ja hänellä on olennaisia menettelyllisiä oikeuksia – vai kuullaanko häntä vain todistajan ominaisuudessa sen vuoksi, että rikosoikeudellinen menettely käydään nimenomaan häneen kohdistuneen rikoksen seurauksena. Yksityisoikeudellista syytettä ei ole Kreikan oikeusjärjestelmässä olemassa.

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Uhri voi toimittaa asiakirjoja, jotka luetaan tuomioistuimessa (rikosprosessilain 364 §) ja liitetään asiakirja-aineistoon. Uhrilla on myös mahdollisuus kutsua todistajia, joista hänen on ilmoitettava tuomioistuimelle (rikosprosessilain 326 §:n 2-1 momentti).

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

Uhri voi osallistua koko käsittelyn ajan julkisiin kuulemisiin ja todisteiden vastaanottamiseen. Lisäksi hän voi olla läsnä, kun vastaaja esittää vastineensa, asianajajat käsittelevät asiaa ja tuomioistuin antaa päätöksensä.

Voiko rikoksen uhri tutustua oikeudenkäyntiasiakirjoihin?

Siviilikannetta ajavana asianosaisena uhrilla on mahdollisuus tutustua asiakirja-aineiston sisältöön, ja hän voi saada kopion tuomioistuimen päätöksestä.

■ Päivitetty viimeksi: 12/06/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.